

לִיקוּטֵי אָבוֹת

מלוקט כלשונו מספרי רבותינו הקדושים זי"ע

מאיזביצא – ראדזין

פ ר ק ש נ י [ב]

רַבֵּן גַּמְלִיאֵל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אָמַר, יָפָה תִּלְמוּד תּוֹרָה
עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שִׁיגִיעַת שְׁנֵיהֶם מִשְׁכַּחַת עוֹן, וְכָל תּוֹרָה שֶׁאֵין
עִמָּה מְלָאכָה, סוּפָה בְּטִלָּה וְגוֹרָרֶת עוֹן.. [משנה ב]

שיגיעת שניהם משכחת עוון. יגיעת כל אדם הוא במשפט מהשם יתברך,
כמה שיצרך כל אחד לייגע עצמו. יש שצריך לגודל יגיעה, ויש שדי לו ביגיעה
מועטה. כי בלי יגיעה כלל אין השי"ת נותן בכדי [=בחנים], שייקרא על שם יגיע
כפיו של האדם [=כמאמר יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך].

[בית יעקב, פרשת תזריע, ח]

בתיקוני זוהר הקדוש [תיקון י] 'צווחין כפלבא' ה'ב לן מזוני וסליחה וכפרה...'.
היינו אף שמזוני וחיי וסליחה בלתי המכוון בו מכבוד שמים, הוא בחוצפה
כלפי שמיא – ועל זה איתא 'צווחי בצלותא ככלבא' וכו'.

אכן אם תפלתו הוא עבור כבוד שמים, שמבקש על פרנסה כדי שיוכל לעסוק
בתורה בהרחבה, וכן בנים כדי להרבות נפשות בישראל להגדיל הכבוד
שמים, אזי שפיר נחשב גם צורכי גוף שהם רק לפי שעה גם כן לכבוד שמים
שיכול להתפלל עליהם.

[סוד ישרים, ראש השנה, אות סה]

כתיב 'וברכתיך בכל אשר תעשה' (דברים טו יח), וזה מורה שצריך האדם
לעמול על פרנסה, שהשם יתברך אינו נותן בדרך נס.

ורק צריך להיזהר שלא יעמול ויטריד את לבו. שבלבו יבין שהשם יתברך משפיע תמיד פרנסה אף בדרך נס ובלעדיו לא ירים איש וכו'.. ומי שיכול לכוון את המשקל הזה שיעמול בכפיו ובליבו יהיה דבוק בהשם יתברך, אזי זה גדול מבחינת שבת..

[בית יעקב, פרשת קדושים, יא]

"וַיְדַר יַעֲקֹב נְדָר לְאֹמֶר, אִם-יְהִיָּה אֱלֹהִים עִמָּדִי... וְנָתַן-לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבְגָד לְלְבוֹשׁ" [בראשית כח, כ]. הורה לנו יעקב בזה, שלא יחשוב אדם שהלחם הוא רק צורכי הגוף, רק ידע שבלחם של האדם השם יתברך עוסק, כי נוגע לנפש ישראל, ובאם חלילה חסר לחם, בטח יש לו חסרון בעבודה כמו שכתוב ותהלים לז' ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם. לכן יתבונן האדם על מעשיו וישוב אל ה' וירחמהו.

וזה נלמד מיעקב אבינו שהתפלל על הפרנסה, ואיתא במדרש [רבה ויצא, פרק סט ס"ו] אמר רב איסי, אף על הפרנסה השיבו שנאמר 'כי לא אעזבך וכו'.

[מי השלוח, פרשת ויצא]

כן בעניין חינוך הבנים על ברכי התורה והאמונה. הן אמת כי טוב תורה עם דרך ארץ, וכן נצטווינו מפי חכמינו ז"ל שהאב מחויב ללמד את בנו אומנות, אכן היסוד המוסד הוא לאיש אשר שלח מארץ החיים לגור פה בזה העולם על מועט השנים כאורח נטה ללון ויזכהו ה' להוליד בנים לשום שארית בארץ, הלוא ישים אל ליבו למי יישאר כל עמלי אשר עמלתי בכל לב ונפש הלוא זה כל האדם אם יעשה שם בארץ החיים לדרוך דרך נתיבה אלמוות, ורק אז יזכה לאור באור החיים אם ידריך בניו ללכת בדרכי תורת ה' ואמונתו ולשמור דרכיו הלוא זאת מנוחתו מתת אלוקים וזאת המרגיעה נעימת נצח..

והן אמת אשר נצטווינו ללמד את בנינו אומנות, ומפורש אמרו [קידושין כט.]. 'כל שאינו מלמד את בנו אומנות כאלו מלמדו לסטות', ו'טוב תורה עם דרך ארץ, וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עוון', ו'הרבה עשו כרבי שמעון בר יוחאי ולא עלתה בידם' [ברכות לה:]. אכן כל אלה הם עצה ותושייה בהנהגת דרך ארץ לחיזוק התורה במעוזה למען תוכל להתקיים בשלימות כמו שאמרו 'אם אין קמח אין תורה', אבל לא לעזוב את העיקר

מפני הטפל, לעזוב מקור מים חיים ולחצוב בארות נשברים לחשוף מימיהם מי מרים המאררים חיי אדם בזה ובבא, כי מה יתרון לאדם במוצאו לחם מן הארץ, בעת יאבד ממנו לחמו לחם שמים. וכן הוא מאמרם [שם] 'אם אין תורה, אין קמח'.

ומשלימות האדם לבלי היות שקוע כולו רק בעסקיו, כי אם להרבות בתורת ה', אז יבטח בשם ה' ויישען באלוקיו כי לא יעזבנו, כמו שכתוב 'ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם', ו'לא יעזוב ה' את חסידיו'.. אתנחם אחר שובי, אגדלה בני על ברכי התורה והאמונה. ואף אם אלמדו גם אומנות, אך ורק די צרכו ודי סיפוק פרנסתו להטריפו לחם חוקו כל אחד לפי מצבו ועניינו, ולא אוסיף להרבות לימודו בהגיון רוח שווא ומדוח..

[הקדמה לספר הקדוש 'אורחות חיים']

שׁוֹא וְדַבֵּר פְּזֹב הַרְחֵק מִמְּנִי [משלי לו]. 'שוא' הוא דבר בטל שאין בו שורש, והוא שאינו נצרך לאדם כלל. ו'דבר כזב' היינו אף בדבר הנצרך כגון פרנסה, אך שבא ממקום שהוא בלתי רצון השי"ת. וזה לשון 'כזב' כמו שכתוב [ישעיה נח נא] 'וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו'.

[מי השלוח, משלי ל]

הנה האר"י הק' זללה"ה משבח מאוד את התפלה 'וישים בלבנו אהבתו ויראתו', שבאם לא היה האדם נותן עיניו בשל אחרים ולא היה חושק רק לקניינים ועסק הפרנסה השייך לו, לא היה חסר לו שום דבר, שמיד היה מוצא סיבתו לפרנסה בנקל בלי טרחה כלל...

היינו שלכל אדם נותן לו השי"ת סיבה לפרנסה וכדאיתא [נדה לא:]: 'נולד בן זכר – ככרו עמו', ורק האדם צריך להתפלל שיזמין לו הקב"ה הסיבה אשר לו, ואז יהיה בנייחא בלי שום טרדה. לא כן אם לא בא האדם לסיבתו, ורק שרואה בחברו שמצליח מפני כן עוסק גם הוא בזה, אזי הוא תמיד בטרדה ואינו ביישוב הדעת, וזה הוא 'ערבוביה'.

ולזה מתפללים 'וישם בלבנו אהבתו ויראתו' ולא 'אהבה ויראה' רק 'אהבתו ויראתו', היינו השייכים לו.

[בית יעקב, פרשת קדושים]

שמעתי מפיו הקדוש [=של מרן בעל 'אורחות חיים'] שסיפר, אשר נתן לאיש אחד סגולה לפרנסה, שילמד בכל יום גמרא בין מעט ובין הרבה, רק העת לא ישנה [חוקן] ולא יעבור.

וזה נרמז בגמרא [ביצה טו ע"ב] 'מאי משמע דהאי 'חוק' לישנא 'דמזונא'.

[דור ישרים, עמ' פא]

*

וְכָל הָעֲמִלִים עִם הַצְּבוּר, יִהְיוּ עֲמִלִים עִמָּהֶם לְשֵׁם שְׁמַיִם [שם]

'התקינו שיהיה שואל את שלום חברו בשם, שנאמר וַיֹּאמֶר לְקוֹצְרִים ה' עִמָּכֶם' ורות ב דו. כפי הנראה שבוועז עצמו תיקן את זאת.. והנה זה העניין היה בבוועז, כי בוועז היה בטבעו אוהב צוותא, והיה ירא לנפשו אולי אין זה מבורר שהוא לשם שמים, לכן התקין והגדיר עצמו שמיד שיראה את רעהו, הדיבור הראשון יהיה שישאלו בה', היינו שיזכירו וישאלו אם לא נעתק הוא כעת ח"ו משם ה' בשום שכחה, וזאת היה כדי לברר מדתו שהצוותא היא מבוררת בכוונה לשם שמים.

[מי השלוח, ליקוטי הש"ס, ברכות נד.]

"וידבר ה' אל משה לאמור.. איש איש כי יהיה זב מבשרו, זובו, טמא הוא" [ויקרא טו, א-ב].. ויש עוד חסרון בעניין 'זיבה' [=במי שמזיב מעצמו טובה] שאף כי משפיע לחברו, אכן שהוא רק להתפאר, ומדמה לעצמו להראות לחברו מה שיש לו כוח השפעה, שאין השפעתו מצד טובת עין לחברו.

ועל זה נאמר 'או החתים בשרו מזובו', שבשרו חתום לגמרי וכל פעלו הוא רק להתפאר בעצמו. וזה גם כן כוח טומאה, כי אין אדם רשאי להתפאר במה שבידו לדמות לעצמו איזה כוח, רק לצפות ולהסתכל להשם יתברך למה שייתן לו חדשות. כי אם יהיה הסתכלותו רק על מה שבידו, אזי ייפסק הדבר משורשו, ויתמשך משם אהבת הנותן ולא יתווסף לו חדשות. וכיוון שלא יהיה הדבר מחובר למקור וישפיע מכוחו, לא יישאר אצלו עוד, עד שיהיה חסר לגמרי ויישאר ריק בלי חיים.. אכן אם לא יסתכל על עצמו כלל, גם זה לא טוב. רק הטוב לאדם, כשמשפיע צריך הוא שידע בנפשו שהוא רק צינור שעל ידו ירד ההשפעה לחברו, ולא ידמה השפע לעצמו. ויישאר הצינור בהווייתו..

[בית יעקב, פרשת מצורע, לג]